

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Κοινά στοιχεία ανάμεσα στην αλληγορία του Πλάτωνα και στην καθημερινή ζωή του σύγχρονου ανθρώπου είναι η απατηλή φύση των (ανα)παραστάσεων. Οι οθόνες των ηλεκτρονικών συσκευών αντιστοιχούν στα τοιχώματα του πλατωνικού σπηλαίου, που αντιστοιχεί στην εικονική πραγματικότητα της σύγχρονης ζωής. Η φιλοσοφία, ωστόσο, μπορεί να κατανοεί πολύπλευρα τον πραγματικό κόσμο και τις οικουμενικές αλήθειές του και να αποτελέσει το μέσο κατανόησης της εποχής μας.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Η λειτουργία του προλόγου είναι να μας εισαγάγει στο θέμα με τρόπο ελκυστικό, ώστε να προκαλέσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη, να παρουσιάσει το υπό διερεύνηση θέμα αποσπώντας μια πρώτη θετική εντύπωση εκ μέρους του/της αναγνώστη/τριας.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο συγγραφέας σημειώνοντας ότι η αλληγορία του σπηλαίου είναι ο ιδρυτικός μύθος της δυτικής φιλοσοφίας και συνδέοντας τον αρχαίο φιλοσοφικό μύθο με τη σύγχρονη εποχή προεξαγγέλλει το προς ανάπτυξη ζήτημα με πρωτότυπο τρόπο, τονίζοντας παράλληλα την αξία, σπουδαιότητα και κρισιμότητα της κριτικής σκέψης (φιλοσοφείν) έναντι των ψευδαισθήσεων.

- Η λειτουργία του επιλόγου είναι να συγκεφαλαιώσει συνοψίζοντας και ενδεχομένως να προτείνει κάποιες γενικές κατευθυντήριες γραμμές, πιθανόν με προτροπές για την αντιμετώπιση του εν λόγω ζητήματος, προκειμένου να δημιουργήσει προβληματισμό και μετά την ανάγνωση του κειμένου.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο συγγραφέας στον επίλογο, αξιοποιώντας ως τρόπο πειθούς την επίκληση στον γνωστό λογοτέχνη Ζοζέ Σαραμάγκου, ο οποίος εξαίρει την επικαιρότητα της εικόνας του πλατωνικού σπηλαίου με τις αλληγορικές προεκτάσεις της στη σημερινή

εποχή, επιτυγχάνει τον επικοινωνιακό στόχο του, που είναι –εμμέσως- η παραίνεση για προσπάθεια εξόδου από την εικονική πραγματικότητα με μέσο την διερεύνηση της αλήθειας της πραγματικής πραγματικότητας. Παράλληλα, πετυχαίνει να προβληματίσει τον/την αναγνώστη/-τρια του κειμένου του για την πραγματικότητα που βιώνουμε, καθώς παραθέτει και τη γνώμη ενός επώνυμου και βραβευμένου με βραβείο Νόμπελ ανθρώπου. Έτσι, ενισχύει την εγκυρότητα των απόψεών του και την πρόθεσή του να δημιουργήσει ερεθίσματα γόνιμου προβληματισμού.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15).

Ενδεικτικά πέντε λέξεις ή φράσεις με μεταφορική/συνυποδηλωτική λειτουργία της γλώσσας στο Κείμενο 1 είναι:

- αποτελεί κάτι σαν τον ιδρυτικό μύθο της Δυτικής φιλοσοφίας (1^η παράγραφος)
- η πεποίθηση πως η φιλοσοφία μπορεί και βλέπει τον κόσμο υπό ένα διαφορετικό φως εξακολουθεί να δεσπόζει (1^η παράγραφος)
- Ο τοίχος του δικού μας σπηλαίου είναι οι οθόνες των υπολογιστών κινητών/τηλεοράσεων (2^η παράγραφος)
- ...κοιτάμε σαν δεσμώτες πολλές ώρες κάθε μέρα αυτήν την ακατάπαυστη ροή ειδήσεων (2^η παράγραφος)
- ως το κάτοπτρο μέσα από το οποίο μπορούμε να κατανοήσουμε την εποχή μας. (4^η παράγραφος)

Με την επιλογή της μεταφορικής λειτουργίας της γλώσσας, ειδικά στα σημεία στα οποία αναφέρεται στη φιλοσοφία και στην επικαιρότητα του πλατωνικού μύθου του σπηλαίου, ο συγγραφέας θέλει να δημιουργήσει γόνιμο προβληματισμό στον/στην αναγνώστη/-τρια για τη δυναμική της φιλοσοφίας και την προσφορά της στην καλύτερη κατανόηση της σημερινής πραγματικότητας. Με τη μεταφορική λειτουργία δίνεται ερέθισμα για σκέψη και επεξεργασία του μηνύματος και παράλληλα δημιουργείται ένα πιο στοχαστικό ύφος λόγου που ταιριάζει στο θέμα που αναλύεται στο Κείμενο 1. Τέλος, εγείρεται το ενδιαφέρον του/της αναγνώστη/-τριας για την προσέγγιση των νοημάτων και του μηνύματος, που η μεταφορική λειτουργία της γλώσσας προβάλλει με πιο ελκυστικό τρόπο.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 επικρατεί ένα κλίμα χαράς και αισιοδοξίας για τη ζωή. Τα καράβια που συμβολίζουν το ταξίδι στη ζωή (ή σε μια σχέση, ανάλογα με το πώς θα ερμηνεύσουμε το πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο) είναι άσπρα (το χρώμα συμβολίζει την αγνότητα και

την καλή ψυχική διάθεση, χωρίς σκοτούρες, βάσανα και άλλα προβλήματα), κυριαρχεί μια ατμόσφαιρα ονειροπόλησης (τα όνειρά μας) και η κατεύθυνση είναι ένας «ρόδιος γυαλός». Το χρώμα του επιθέτου πάλι δηλώνει χαρούμενη ατμόσφαιρα και ονειροπόληση που έχει θετικό πρόσημο και αισιόδοξη ενατένιση. Ανάλογη είναι η εικόνα στο σύνολο του ποιήματος (θα κόβουν δρόμο κι ένα δρόμο μυριστικό κι ευωδιαστό, θα μας φωτίζει, και θ' αρμενίζουν, ω χαρά μας). Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να επισημάνει την επανάληψη των στίχων 1-2 στο τέλος του ποιήματος (σχήμα κυκλικής σύνθεσης), με την οποία δίνεται έμφαση στην πανηγυρική ατμόσφαιρα που κυριαρχεί στο ποίημα – τραγούδι. Ανάλογη αναμένεται να είναι η συναισθηματική ανταπόκρισή του/της στα νοήματα του κειμένου.